

Θέλεις ἀκόμη νὰ διαμένω μεταξὺ αὐτῆς καὶ σου; τὸ τέλος δὲ τοῦ ἔτους τούτου ἀνέλαβον ἀμφότεροι τὴν περιήγησιν τῶν Μεγάλων Ἰνδῶν.

— Πρέπει ν' ἀναχωρήσῃς.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Ἀνδρέας ἀνεγάρησεν, ἢ δὲ Μαρία δὲν ἀπηθύνεν αὐτῷ οὐδεμίαν μομφὴν, δὲν ἐγκατελεῖφθη εἰς οὐδὲν παράπονον, διότι ἐνόησε πᾶν δὲ τι εἶχε μέγα καὶ ὑψηλὸν ἡ γενναιότης τοῦ Ἀνδρέα, καὶ ήθελε νὰ φανῇ καὶ αὐτὴ ἐπίστης μεγάλη καὶ γενναία ὅσον αὐτός.

Οἱ Ἀνδρέας διέμεινε δύο ἔτη χωρὶς ν' ἀναγείλῃ αὐτοῖς τι περὶ αὐτοῦ.

Η Μαρία ἀπέθυνε περὶ τὸ τέλος τοῦ χρόνου τούτου, ἀφοῦ ἔζωμοιογήθη τὰ πάντα εἰς τὸν σύζυγον αὐτῆς, ὅστις ἐζήτησε συγχώρησιν διότι τὴν ἡγάπησεν ὅτε δὲ τὴν ἡσπάσθη διὰ τελευταίαν φοράν, καὶ ἀπέσυρε τὰ χεῖλη του ἐκ τοῦ ὥχρου μετώπου τῆς γυναικός του, αὕτη ἦτο νεκρά.

Περὶ τὸ μέσον τοῦ τρίτου ἔτους ἔλαβεν ἐπιστολὴν τινα παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ του χρονολογουμένην ἐξ Ἀθηνῶν.

« Ἄδελφε, ἔγραψεν ὁ Ἀνδρέας, μετά τινας μῆνας θὰ εἴμαι πλησίον σου, διότι ὁ ὀλέθριος ἔρως, ὁ τὴν νεότητά μου καταστρέψας, ἀπέπτη τὸ τέλος ἐκ τῆς καρδίας μου· οὐδέποτε πλέον θ' ἀγκαπήσω· ἔτερος δύως ἔρως ἔτεθη ἀντὶ τοῦ πρὸς τὴν Μαρίαν, ὁ τῆς σπουδῆς, ὁ τῆς ἐπιστήμης, διῆτης, ὁ τῆς φιλανθρωπίας, ὁ τῆς δόξης. Δάναοι, χωρὶς νὰ τεράξω τὴν οἰκιακὴν ἀνάπτυξιν σου, νὰ ἔλθω νὰ καθίσω πλησίον τῆς ἑστίας σου, καὶ ν' ἀναπαυθῶ ἐκ τῶν κόρων μου πλησίον σου καὶ τῆς συζύγου σου· ἐκ τοῦ καταναλίσκοντος με πυρὸς οὐδὲ ἵχνος ἐμεινεν εἰς τὴν καρδίαν μου, οὐδὲ ἡ τέχνη αὐτή δεῖξον τὴν ἐπιστολὴν ταύτην εἰς τὴν Μαρίαν, ἐντὸς διλήγου θὰ εἴμαι πλησίον σου. »

Καὶ ἐτήρησε τὴν πρὸς τὸν Κάρολον ὑπόσχεσίν του, διότι, μόλις εἶχον παρέλθει τρεῖς μῆνες, ὅτε ἐν ἐσπέρας ἤλθε καὶ ἔκρουσε τὴν θύραν, καὶ ἀμφότεροι ἐρρίφησαν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων.

— Καὶ η Μαρία, εἶπε τέλος ὁ Ἀνδρέας, ποῦ εἶναι;

Ο Κάρολος ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ Διζόν καὶ δεικνύων αὐτῷ μεμονωμένον τινὰ τάφον, περικυκλώμενον ἐξ ἴτεων,

— Ἰδού αὐτή! ἀπεκρίθη.

— Νεκρά! ἐψιθύρισεν ὁ Ἀνδρέας· η ταλαιπωρος ἡγάπα περισσότερον ἐμοῦ! ..

Ο Ἀνδρέας καὶ Κάρολος Δερκούρ ἐκκατοίκησαν ἀκόμη ἐν ἕτοις τὸ τελευταῖον εἰς Διζόν· περὶ

τὸ τέλος δὲ τοῦ ἔτους τούτου ἀνέλαβον ἀμφότεροι τὴν περιήγησιν τῶν Μεγάλων Ἰνδῶν.

— Απέθανον; — Τίπαχρουστε πάντοτε; — Τὸ ἀγνοῶ.

— Αθήνησι. — ΘΑΛΗΣ.

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ. (1)

Βασιλεία τοῦ Δαυΐδ. — "Αλωσίς τῆς Τραπεζούντος ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β'. (1458 — 1461).

Δύναται τις νὰ ἦνε ἀρπαξ εὐτυχὸς χωρὶς νὰ κέκτηται μεγάλην εὐφυῖαν ἢ ἔξοχον γενναιότηταν παρομοίως καὶ διαυΐδ ὅστις βοηθούμενος ὑπὸ τῆς ισχυρᾶς οἰκογενείας τῶν Καβατιτῶν, ἔξουσιαζούσεν τοῦ δουκάτου τοῦ Μεσοχαλδίου, προπαρεσκεύασεν ἐν σιωπῇ τὸ πολιτικόν του τόλμημα, τὸ ἐκτελεσθὲν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ λαοῦ εἰχεν ὅλα τὰ ἐλαττώματα τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν ἀπώλειαν ἐνὸς κράτους. Μάταιος, θηλυμανῆς, ἀνίκανος, ἐρρίφη τυφλῶς εἰς τὴν ὅδὸν θην ἦθελε βαδίσεις ἀδελφὸς μᾶλλον αὐτοῦ ἐνεργητικός ἀπεσκεψήθη ἡ φροντίς του, ἐπρεπε νὰ καταβληθῇ δύναμις προπαρασκευασθῆ εἰς τὸν κατὰ τοῦ Σουλάτανον τῶν Τούρκων πόλεμον, καὶ πρὸς τοῦτο ἐδύνατο νὰ ὀφεληθῇ ἐκ τοῦ διετοῦς χρόνου, ὅστις παρῆλθε μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῶν ἔχθροπραξῶν, διότι διαυΐδ ηθελε πρότερον δριστικῶς νὰ κανονίσῃ τὰς πρὸς τοὺς δεσπότας τοῦ Μωρέως ὑποθέσεις του. Τὰ πάντα προεδείκνυον εἰς τὸν Δαυΐδ ὅτι διαυΐδ ηθελε πρωτεύοντά του πιθανὸν νὰ πολιορκηθῇ ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ Β', ως εἶχε προηγουμένως πολιορκηθῇ ὑπὸ ἔχθρων πολὺ αὐτοῦ ἀσθενεστέρων· καὶ δύμας ἐκείνος οὐδὲ τὰς πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου τούτου προετοιμασίας ἔκπαμεν. Εἰς μόνον πύργος προσετέθη εἰς τὰς δύχυρώσεις τὰς ὄποιας δι Ιωάννης Δ' κατεσκεύασεν ἐπὶ τοῦ κατάτοντος τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τὰ λεῖψαντα τοῦ ἀγίου Εὐγενίου ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τοῦ Δαυΐδ ὡς τὰ ὑπέρ πάντα ἄλλο δυνάμενα νὰ ἀποστέλλωσι τοὺς Τούρκους.

Ο αὐτοκράτωρ Ιωάννης Δ' εἶχεν ἀποθάνει πρὶν δυνηθῆ νὰ τελέσῃ τὸν γάμον τῆς θυγατρός του, τῆς ὥραίας Αἰκατερίνης μετὰ τοῦ Οὐζούν Χασάν. Πρώτη λοιπὸν πράξις τοῦ Δαυΐδ, ἀναβάντος ἐπὶ τὸν θρόνον, ἦτο νὰ στείλῃ τὴν ἐπέρχετον ἡγε-

(1) Συνέλεια ἀπὸ φυλλαδ. 83.

μονόπατη πρὸς τὸν μνηστήρα τῆς μετὰ πάσις παρατάξεως. Ἐκεῖνον λαθοῦσα ἐντὸς δλίγου μεγίστην ἐπιδροὴν ἐπὶ τοῦ συζύγου καὶ κυρίου τῆς, ὅδεις τερματοτέραν νοημοσύνην καὶ ἐπιτεθείστητα παρὰ τὸν ἄλλο μέλος τῆς οἰκογενείας της. Νέκι συνθῆκαι συμμαχίας ὑπεγράφησαν μετὰ Ισμαήλ τοῦ διάδικτον τῆς Σινώπης καὶ τῶν χριστιανῶν ἡγεμόνων τῆς Γεωργίας, Ἰμρετίας, Μιγγρελίας καὶ Κιλικίας Ἀρμενίας.

Οἱ Δαχτίδι προσεπάθησαν νὰ ἀναζωπυρύσῃ μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς τὸν ζῆλον τῶν στρατοφοριῶν ἄλλ' αἱ πρὸς τὸν πάπαν Πίον Β' (Αἰγαίαν Σίλβιον) καὶ πρὸς Φίλιππον τὸν Καλὸν, δοῦκον τῆς Βουργουνδίας ἀπευθυνθεῖσαν ἐπιστολαῖς του ἵνα τοὺς πείσῃ νὰ κάμωσιν ἀντιπερισπασμάν τινα ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὸ μέρος τῆς Οὐγγαρίας, ἵσσαν πλήρεις τοσούτων ἐμφάσεων καὶ τοιούτων ὑπερβολῶν, ὥστε δὲ Πίον Β', καίτοι διατεθεμένος νὰ πραξῇ πᾶν διὰ ἀπὸ αὐτοῦ ἔχειτο κατὰ τῶν Τούρκων, δὲν ἐδύνθη νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἰλαχίστην ἐμπιστοσύνην. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τραπεζοῦντος, δὲ ιεράρχης αὐτος ἔγραψε πρὸς τὸν Μωάμεθ Β', παρακαλῶν αὐτὸν νὰ προσφερθῇ ἐπιεικῶς πρὸς τοὺς εἰς τὴν ἔζουσίαν του περιελθόντας χριστιανοὺς, δέησας γὰρ τις δὲν ὑπῆρχε κατὰ τὰς πιθανότητα λίαν ἀποτελεσματική, διότι ἡ Μακαριότης του ὠφελήθη τῆς περιστάσεως ἵνα προτείνῃ εἰς τὸν Σουλτάνον νὰ ἐγκολπωθῇ σὸν χριστιανισμόν. Οἱ Φίλιππος τῆς Βουργουνδίας δὲν ηγάριστην ἐπιστολὴν τοῦ πάπα, ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Δαχτίδη. Οἱ αὐτοκράτωρ τῆς Τραπεζοῦντος προσφέρεστο νὰ διαγνωρίσῃ τὰς ὑπηρεσίας του, δρολογῶν αὐτὸν αὐτοκράτορα τῆς Ιερουσαλήμ, ἐν ἄλλαις λέξεσι μετεχειρίζετο τὸν Φίλιππον ὡς παιδίον. Ἄλλως τε προσβολὴ κατὰ τοῦ τούρκου Σουλτάνου παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Δαχτίδην κατὰ αἴτησιν τοῦ Γραικοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος δὲν ἦτον ἡ δόδος ἡ ἄγουσα πρὸς κατάκτησιν τοῦ βασιλείου τῆς Ιερουσαλήμ, ἡτις τότε ἀνῆκεν εἰς τοὺς Μαμαλούκους τῆς Αἴγυπτου.

Αἱ ἐπικουρίαι ἀστὴ ἡ αὐτοκρατορία τῆς Τραπεζοῦντος ἔλαβε παρὰ τῶν καθολικῶν, περιωρίσθησαν εἰς τὴν ἀποστολὴν ἑνὸς μοναχοῦ Μινορίτου, ὅστις ἐντολὴν εἶχε παρὰ τοῦ πάπα νὰ μπάγῃ νὰ κηρυξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Θωμανοῦ Σουλτάνου παρὰ τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ασίας. Οἱ μοναχὸς οὗτος διῆλθε διὰ Τραπεζοῦντος ὅπως μετεπέβη εἰς Ιερούραν, Γεωργίαν, Διαρβενίο, Κιλικίαν καὶ Καραμανίαν. Κατὰ τὴν ἐν Βύρωπῃ ἐπιστρό-

φίν του, μετὰ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῶν ἡγεμόνων τῆς Ιερούραν καὶ τῆς Φεωργίας, ἔφερεν δόμον καὶ ἀπεσταλμένους τῶν ἡγεμόνων τούτων, καθὼς καὶ πρέσβεις τοῦ Οὐζούν Χασάν, πεμπομένους πρὸς τὸν δοῦκον τῆς Βουργουνδίας. Ἀλλ' ἡ Τραπεζοῦντος ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων πρὶν διὰ Πίον Β' συγκεντρώσῃ μέτρα τινὰ πρὸς ὑπεράπτισιν της. Ἐν τούτοις δὲ ζῆλος του ὑπὲρ ίσοροῦ πολέμου ἦτο εἰλικρινῆς, καὶ ἀπεβίωσε τῷ 1464 ἐν Αγκόνῃ, ἔνθα εἶτε μεταβεῖ ὅπως ἐπισπεύσῃ τὴν κατὰ τῶν Τούρκων ἐκστρατείαν.

Τὸ μόνον ἀποτέλεσμα τοῦ συνασπισμοῦ τῶν χριστιανῶν κατὰ τῆς Θωμανικῆς δυνάμεως ὑπῆρχε τὸν ὑλὸν καταδειχθῶσιν εἰς τὸν Μωάμεθ Β' οἱ ἔχθροι καὶ διάνοιας τοῦ οὗτος ὕφειλε νὰ στρέψῃ τὰ δυλκὰ καὶ νὰ κάμηρον τῆς διπλωματίας τοῦ. Τὸ μόνον μέλος τοῦ συνασπισμοῦ ὅπερ ἐνέπνεε φόβον τινὰ ἦτο διὰ Οὐζούν Χασάν. Ἐν ἀρχῇ δὲ γεγομένων οὗτος δὲν ἐφάνη τοσοῦτον φεύγειαθετος νὰ δειχθῇ πολέμιος πρὸς τοὺς Τουρκομάνους, ἀλλὰ παρεσύρθη ὑπὸ τῆς γυναικός του νὰ λάβῃ τὸ μέρος τῶν χριστιανῶν κατὰ αὐτῶν. Τῷ 1459 ἐστειλε πρεσβείαν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Μωάμεθ Β'. ὅπως ἀπαλλάξῃ τὸν Δαχτίδη τοῦ ἐτησίου φόρου τρισχιλίων χρυσῶν νομισμάτων, τὰ δύοτα τῷ εἰχεν ἐπιβάλει, καὶ νὰ ὑπομονήσῃ ἐπίστις εἰς τὸν Σουλτάνον χρέος τις ὅπερ ἡ Θωμανικὴ Πύλη ἐχρεώστει πρὸς αὐτόν. Οἱ Σουλτάνος Μωάμεθ ἔκρινε καλὸν νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν συμμαχίαν τοῦ Καραγιουλούκη, πάπου τοῦ Οὐζούν Χασάν ἀντὶ ἐτησίου φόρου χιλίων ταπήτων προσευχῆς (σιτκαντέδων) καὶ χιλίων χαλινῶν ἵππων, ἀλλὰ παρηλθον πλέον τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν ἀφ' ὅτου δ φόρος οὗτος δὲν εἶχε πληρωθῆναι καὶ διὰ Σουλτάνος εἰδενε σύλλογως ἐν τῇ αἰτήσει ταύτη προσβολὴν μεγίστην. Ἡκουσενὲν τούτοις μεθ' ὑπομονῆς μέχρι τέλους τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Οὐζούν Χασάν καὶ τοὺς ἀπεκρίθη «Τίπαγετε ἐν εἰρήνῃ, καὶ διὰν ἐντὸς μικροῦ μεταβῶ εἰς Μεσοποταμίαν, τότε θέλω κακονίες ὅλους τοὺς λογαριασμοὺς μου.»

Άμα δὲ Μωάμεθ καθυπέταξε τοὺς Γραικοὺς τοῦ Ιωρέως, ἀπεφάσισε νὰ τελειώσῃ καὶ μὲ τοὺς Γραικοὺς τῆς Ασίας τὴν διαφρούραν του, καὶ ἵνα θέτῃ τὰς ἐν Εὐρώπῃ κτήσεις του εἰς ἀσφάλειαν κατὰ πάσης ταραχῆς διαρκούσης τῆς ἐν Ασίᾳ ἐκστρατείας του, ὑπέγραψε κατὰ Ιούνιον τοῦ 1464 εἰρήνην μετὰ τοῦ ἀνδρέου ἐχθροῦ του Σκενδέρη, ἡγεμόνος τῆς Ἀλβανίας. Στόλος ἐκατὸν πεν-

τήκοντα γάλερῶν ἐξωπλίσθη ἐν τῷ λιμένι τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸν χειμῶνα, καὶ ἴσχυρὸς στρατὸς συνήρθοισθη ἐν Προβοστῇ κατὰ τὸ ἔαρ. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Μωάμεθ ἀφῆρεν ἀπὸ τοὺς Γενουηνούς τὴν Ἀμαστρίν, οἵτις καὶ τοι ἔχουσα τὸ ἰσχυρότερον κατὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας φρούριον, παρεδόθη ἄμα ὁ Σουλτάνος ἐφάνη πρὸ τῶν τειχῶν της, καὶ ὅμως ἡ δημοκρατία τῆς Γενούης δὲν ἐτόλμησε καὶ μετὰ τὴν προσβολὴν ταῦτην νὰ καρέψῃ τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς Θθωμανούς, διότι προύτικα νὰ θυσιάσῃ πάσας τὰς ἐν Ἀνατολῇ κτήσεις της μᾶλλον ἢ νὰ ἀπολέσῃ τὸ ἐν τῷ Εὔξείνῳ ἐμπόριον της.

Αἱ προπάρασκευαι τοῦ Μωάμεθ ἦσαν ἀπειροι, καὶ αὐτὸν οἱ ὑπουργοί του ἤγγισουν τὸν εἰδικὸν σκοπὸν αὐτῶν. Οἱ κάτοικοι τῆς Σινώπης, τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῆς Θεοδοσίας διετέλουν ἐπίστης εἰς μῆγιστον τρόμον, ἀλλ' αἱ κυθερνήσεις τῶν ἦσαν τοσοῦτον πεπειρέμεναι ὅτι ἡ καταιγὶς ἔμελλε νὰ συντριψθῇ κατὰ τῶν Τουρκομάνων, ὥστε ἡμέλησαν νὰ λάβωσι τὰ προγειρότερα μέτρα ἐν περιπτώσει πολιορκίας. Διηγοῦνται ὅτι πρὶν δὲ Θθωμανικὸς στρατὸς ἐκκινήσῃ, τοῦ καδὴ τῆς Προύσσης ἐρωτήσαντος τὸν νέον Σουλτάνον ἐπὶ τίνα ἐχθρὸν κατευθύνετο, ἐκεῖνος τῷ ἀπεκρίθη. «Ἀν μία θρὶξ τοῦ πάγωνός μου ἐγγνώριζε τὸ μυστικόν μου, ἡθελον τὴν ἀποσπάσει καὶ ρίψει εἰς τὸ πῦρ.» Ἡ δύναμις τοῦ Μωάμεθ, βέητο μεγίστη, οἱ στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοὶ του πόροι ἀνεξάντλητοι, ἡ πεποίθησις εἰς ἔαυτόν μεγίστη, καὶ ἐν τούτοις δὲν ἀπέφυγε νὰ λάβῃ ἔκτακτον τι μέτρον δπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του, καὶ πρὸς τοῦτο ἐδιδάχθη ἀπὸ τοὺς Φονταριώτας, ὅτι οὐδὲν φεῦδος ὑπάρχει ἀτιμον, ἀν ἐπρόκειτο περὶ ἐπεκτάσεως γῆς, οὐδὲμία σκληρότης ἡτο ἐπίμεμπτος, ἀν ἐξετελεῖτο κατὰ τῶν χριστιανῶν ἢ τῶν ἐχθρῶν τοῦ οἴκου του Θσμάν.

Ἐν πρώτοις ἐσκέφθην ἀποσπάσῃ τὸν Ἰσμαήλ, ἐμέρην τῆς Σινώπης, ἀπὸ τὴν συμμαχίαν του μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος. Ἡ Σινώπη ἡτο εἰς κατάστασιν νὰ μποσῇ μακράν πολιορκίαν, καὶ δὲ λιμήν της ἡτο δὲ καλλίτερος τῆς μεσημβρινῆς ἀκτῆς του Εὔξείνου. Ἡ κατοχὴ τῆς Σινώπης ἡτο λοιπὸν ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τοῦ Θθωμανικοῦ στρατοῦ. Ἡσαν ἐκτεθειμένοι νὰ δαπανήσωσιν δλον τὸ ἔαρ εἰς πολιορκίαν αὐτῆς, καὶ οἱ Τουρκομάνοι δι᾽ ἐπιδρομῆς τινος εἰς τὸ κέντρον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐδύναντο νὰ λύσωσι τὴν πολιορκίαν. Ὁ Μωάμεθ

προύτιμησε τῆς δυνάμεως τὸν δόλον. Ἐτείλε νὰ βεβαιώσῃ τὸν Ἰσμαήλ ὅτι ὁ Θθωμανικὸς στρατὸς δὲν εἶχεν ἄλλο σχέδιον, εἰμὴ νὰ φέρῃ εἰς τοὺς ἀπίστους τῆς Τραπεζοῦντος τὰ ἀνεξήγητα ἀγαθά τῆς ἀληθοῦς θρησκείας, καὶ ὅτι οὐδὲν ἔπειπε νὰ φοβήται δι᾽ ἔαυτον. Ὁ ἐμίρης τῆς Σινώπης, θελών νὰ ἔγκολπωθῇ τὴν εἰρήνην εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ κινδύνου, ἢ ἵστις αἰσχυνόμενος νὰ δειχθῇ ἐχθρὸς τῶν διὰ τὸ Κοράνιον ὀπλισμένων Μουσουλμάνων, ἀφῆσε νὰ ἀπατηθῇ ἀπὸ τὰς ὑποσχέσιες τοῦ Σουλτάου, καὶ ἡμέλησε γὰ καταρτίσεις κατάστασιν ἀμύνης τὴν πόλιν.

Ἄμα δὲ Μωάμεθ κατέλαβε τὴν Ἀμαστρίν καὶ συνωμολόγησε συνθήκην μετὰ τοῦ Σκενδέρεων, ἔσπευσε νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ, ὅστις εἶχε φθάσει εἰς Ἀγκυραν. Ὁ υἱὸς τοῦ Ἰσμαήλ ἦλθε νὰ τὸν εὔρῃ ἐν τῷ στατοπέδῳ του καὶ τῷ προσφέρη πλούσια δῶρα ἐκ μέρους τοῦ πατρός του. Ἡ θέσις τοῦ Θθωμανικοῦ στρατοῦ δὲν ἐπέτρεπε τότε εἰς τὸν ἐμίρην τῆς Σινώπης καμμίαν ἐλπίδα δπως τύχῃ τῆς συνδρομῆς τῶν Τουρκομάνων καὶ δὲ Θθωμανικὸς στόλος ἦτο σχεδόν ἀπέναντι τοῦ λιμένος. Ὁ Σουλτάνος, χωρὶς νὰ παρατητῇσθαι δλοσχερδῆς τὸ προσωπεῖον τῆς ἀγαθότητος, ἤλλαξε τόνον, ἔδωκεν εἰς τὸν ἐμίρην τὴν συμβουλὴν ἢ μᾶλλον τὴν διαταγὴν νὰ τῷ παραδώσῃ τὴν Σινώπην, διότι αὐτὸς μόνον ἐδύνατο νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν τοσοῦτον σπουδαίαν θέσιν ταῦτην διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῷ προσφερεν εἰς ἀντάλλαγμα ἵσην χώραν κειμένην ἐν Εύρωπῃ. Ὁ Ἰσμαήλ στερούμενος ἐνεργείας καὶ πατριωτισμοῦ, ἐδέξατο τὴν προσφορὰν καὶ ἔλαβε τὴν διοίκησιν τῆς Φιλιππούπολεως ὡς ἀποζημίωσιν τῆς κληρονομικῆς ἡγεμονίας του τῆς Σινώπης. Ὁ Μωάμεθ ἐνόμισεν ὅτι ἔκαμε λαμπρὰν ἀγορὰν, δὲ δὲ Ἰσμαήλ κατεῖχε θησαυρὸν ἐκ τῶν πλουσιωτέρων καὶ πρόσδοδον διακοσίων χιλιάδων χρυσῶν δουκάτων. Ὄταν δὲ Σουλτάνος ἔλαβε κατοχὴν τῶν κτήσεών του, ἐξήγαγε κατὰ πᾶν ἔτος πεντήκοντα χιλιάδας στατήρων ἐκ μόνων τῶν πλουσίων μεταλλείων των. Οἱ προμαχῶνες τοῦ ισθμοῦ, ὅστις συνδέει τὴν Σινώπην μετὰ τῆς ἡπείρου καὶ τὰ ὄχυρωματα, τὰ ὅποια προεβύλαττον τοὺς δύο λεμένας της εἶχον τετρακόσια τηκεβόλα. Ἡ φρουρᾷ ἡρίθμει δισχιλίους πελταστὰς καὶ δεκακισχιλίους στρατιώτας ὀπλισμένους μὲ λόγγους, τόξα, σπάθας καὶ βόπαλα, πολυάριθμοι δὲ γαλέραι πολεμικοὶ καὶ μεγάλαι πλοιαὶ ἡγκυρούς δέλοιουν εἰς τοὺς λιμένας της. Ἐν τῶν πλοιών τούτων

των ήτοι έννεακοσίων τόνων, καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς θελάσσας δὲν ὑπῆρχε πλοίον μεγαλείτερον ἀλλ' ἡ χαυνότης τοῦ ἰσματὸς ἐμπαταίσεν δῆλον τὰ πλεονεκτήματα, καὶ ὁ Μωάμεθ Β' κατέστη κύριος τῆς Σινώπης, ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἀντιστάσεως.

Οἱ Σουλτάνοις ἐβάδισε ταχέως πρὸς ἀνατολὰς διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀμασίας καὶ τοῦ Σιβάς. Οἱ Τουρκομάνοι οἵτινες ἥθελησαν νὰ τὸν ἀναχαιτίσωσι κατεκόπτησαν ἀπὸ τοὺς γενιτζάρους. Οἱ Οὐζούν Χασάν, ὅστις κατέλαβε τὰ στενά τοῦ Καμᾶκ, εἶδεν ὅτι οὐδὲν δύναται νὰ ἐλπίζῃ εἰς ἐκ τοῦ συστάδην μάχην μετὰ τοῦ Ὀθωμανικοῦ στρατοῦ, ὅστις καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ κατὰ τὴν πολεμικὴν τέχνην ἡτο ἀνώτερος τοῦ ἴδικοῦ του ὁ τόπος δὲν ἡτο κατάλληλος εἰς χρῆσιν ἵππικου ἀπὸ τὸ ὄπιον ἐδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ὀφέλειαν. Ἐνόησε τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ζητήσῃ τὴν εἰρήνην καὶ ἔπειψε τὴν μητέρα του νὰ διαπραγματευθῇ μετὰ τοῦ Σουλτάνου. Οἱ Μωάμεθ ἔκρινεν ὅτι ἡτο ἀσύμφορον δι' αὐτὸν νὰ ἀναδεχθῇ πολέμιον χρόνιον εἰς τὰ ὅρη τῆς Ἀρμενίας ἢ εἰς τὰς ἐκεῖθεν τοῦ Εὐφράτου πεδιάδας, αἵτινες ἐδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς καταφύγια εἰς τοὺς Τουρκομάνους καὶ ἀπὸ τὰς δόπιας ἐκείνοις ἐδύναντο νὰ ἐπαναρχίσωσι τὰς ἔχθροπραξίας, ἀμα ὁ Ὀθωμανικὸς στρατὸς ἥθελε χωρισθῆναι τὰς διαφόρους φρουράς του. Ἀπέφυγε λοιπὸν νὰ ἀπορρίψῃ τὰς προτάσεις τῆς μητρὸς τοῦ Χασάν καὶ ἡ συνθήκη τῆς εἰρήνης δὲν ἐβράδυνε νὰ ὑπογραφῇ πρώτης δ' ὅρος τῆς συνθήκης ταύτης ἡτο νὰ ἀφήσωσιν οἱ Τουρκομάνοι τοὺς χριστιανοὺς τῆς Τραπεζούντος εἰς τὴν τύχην των. Τοιουτοτρόπως ἔληξεν ἡ μετὰ τῶν Μουσουλμάνων συμμαχία, ἣν Ἰωάννης ὁ Δ' ἐθεώρει ὡς ἀριστούργημα διπλωματίας, καὶ ἐπὶ τῆς δόπιας ἥλπιζεν ὅτι θέλει καταστρέψει τὴν Ὀθωμανικὴν δύναμιν διὰ νὰ ἐπανέστη τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Τραπεζούντος.

Οἱ Δαυὶδ εἶχε λοιπὸν ἀποληφθῆναι εἰς τὰς ἰδίας του δυνάμεις διπώς ὑποστῆ τὴν προσβολὴν τοῦ ἔχθροῦ του ταύτην προσδοκῶν τῷ 1459, ἐστρατολόγησεν εἴκοσι χιλιάδας στρατιωτῶν καὶ ἔξωπλισε τριάκοντα γαλέρας. Οἱ δρεινοὶ τῆς Γεωργίας τῷ εἶχον προσφέρειν ἀξιολόγους στρατιώτας, ἐπιδέξιοι δὲ ναῦται τῷ προσεφέρθησαν οἱ Φράγκοι καὶ Ἰταλοί τυχοδιῶκται τοῦ Εὔξείνου, ἀλλ' ἡ καταιγίς ἐφάνη ὅτι ἐμκρύνθη καὶ ὁ Δαυὶδ ἐλησμόνησε τὸν κίνδυνο.

Ἐνῷ ὁ Μωάμεθ ἐβάδιζε κατὰ τῶν Τουρκομάνων, διὰ τοῦ εἶχε παραιτήσει τὴν Σινώπην διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ πολιορκήσῃ τὴν Τραπεζούντα καὶ διακόψῃ τὰς μετὰ τῆς Θεοδοσίας καὶ τῆς Γεωργίας συγκοινωνίας. Οἱ ἐπὶ τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου στρατὸς ἔκαμεν ἀπόβασιν, ἐπυρπόλησε τὰ προάστεια καὶ ἤπειλησε τὰ ὁχυρώματα. Ή πόλις στενῶς περιεκλείσθη ἐπὶ τριάκοντα δύο ἡμέρας, χωρὶς ἡ πολιορκία νὰ κάμη μεγάλας προόδους· ἔμαθον ὅμως μετ' οὐ πολὺ διὰ τοῦ οἱ Τουρκομάνοι κατετροπώθησαν καὶ ὅτι ὁ Οὐζούν Χασάν παρήτει τοὺς χριστιανοὺς συμμάχους του διὰ νὰ συνομολογήσῃ χωριστὴν συνθήκην. Τούτου γνωσθέντος, ὁ Δαυὶδ ἀπώλεσε πλέον πᾶσαν ἐλπίδα διπώς προστατεύση τὸ κράτος του καὶ δὲν διενούθη εἰμὶ πῶς νὰ σώσῃ τοὺς θησαυρούς του καὶ τὴν ζωὴν του. Τὸ παράδειγμα Κωνσταντίνου τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅστις θυσιαζόμενος ἐνδέξεις ἐν τῷ πολέμῳ, ἤγειρε μνημεῖον αἰώνιον εἰς τὴν καρδίαν ὅλων τῶν Γραικῶν, τὸ ἡρωϊκὸν τοῦτο παράδειγμα δὲν εὗρε μιμητὴν τὸν τελευταῖον κληρονόμον τῆς ἐκπεφυλισμένης γενεᾶς τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ.

Οἱ Μωάμεθ Β', δὲν ἐδίστασε νὰ περάσῃ τὸν στρατόν του διὰ τῆς σειρᾶς τῶν ὁρέων, ἥτις περικυκλοὶ τὴν Τραπεζούντα μὲ διπλοῦν φυσικὸν φραγμόν. Ή ἐμπροσθοφυλακὴ του, διδηγουμένη ὑπὸ τοῦ Μαχμούτ πασᾶ κατέσχε τὴν Σκυλολίμηνην καὶ ἐπρότεινεν εἰς τὸν Δαυὶδ νὰ παραδοθῇ. Οἱ χαῦνοι αὐτοκράτωρ ἀπεκρίθη ὅτι ἡτο ἔτοιμος νὰ διαπραγματευθῇ περὶ παραδόσεως· ἀπεσταλμένοι λοιπὸν ἐπέμφθησαν εἰς τὸν Σουλτάνον, καὶ ὁ Μωάμεθ Β' ὑπηγόρευσε τοὺς ὅρους, καθ' οὓς συγκατείθετο νὰ δεχθῇ τὴν ὑποταγὴν τοῦ Δαυὶδ. Ἀπήτει νὰ τῷ παραδώσῃ ἀμέσως τὸ φρούριον καὶ τὴν ἀκρόπολιν τῆς Τραπεζούντος, προσφέρων πρὸς ἀπόζημίωσιν εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τιμάριον ἐν Εύρωπῃ ὅμοιον ἐκείνου, διερ οὐ εἶχε δοθῆε εἰς τὸν Δημήτριον Παλαιολόγον, τὸν ἐκθρονισθέντα δεσπότην τοῦ Μελιθρᾶ· διπῶς ἐπιταχύνη τὴν ἀπόφασιν τοῦ δειλοῦ αὐτοκράτορος, ὁ Μωάμεθ προσέθηκεν ὅτι ἀνὴρ αἴ προτάσεις του δὲν ἐγίνοντο δεκταῖς, ἥθελε δικτάζειν ἔφοδον καὶ περάσει τοὺς κατοίκους τῆς Τραπεζούντος ἐν στόματι μαχαίρας. Οἱ Δαυὶδ χωρὶς νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς τύχης τῶν ὑπηκόων του, προσεπάθει νὰ λάθῃ ἐχέγγυας ἀσφαλέστερα διὰ τὰ προσωπικά του συμφέροντα, καὶ ὅταν εἶδεν ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδύντον, ἐνέδωκεν εἰς πάντα, ἐγκατέλειψε τὸν λαόν του χωρὶς

ούδεν γὰρ προσπαθήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ ἐπεβιβάσθη μετὰ τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν θησαυρῶν τούτεις μίσθιον τουρκικὴν γαλέραν διὰ νῦν μεταβῆ εἰς τὸ ἐν Εμράπη πιμάριν τοῦ Μόνος δο Πάπας Πίος Β' προσεπάθησε νὰ κάμη ὑπὲρ τῶν Γραικῶν ὅτι διατοκράτωρ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ οἱ δεσπόται τοῦ Νερέως δὲν ἔπειραν.

Η Κερκοπός ήτις ὥφειλε νὰ προστατεύσῃ ρίζαν αὐτοκρατορικὴν φρουρὰν καὶ τὸ Μεσοχάλδιον, φρουριού τῶν Κακασιτῶν, παρεδόθησαν εἰς πρότην διαταγῆν. Οἱ κάτοικοι τῶν δρέων παρεδόθησαν εἰς τὸν Σουλτάνον, χωρὶς νὰ ἀντιτάξωσε τὴν ἐλαχίστην ἀντίστασιν. Οἱ λαδὸς σύρικες τὴν διοίκησιν τῶν Θεωμάχων ἦτον ὅρπακτικὴν τῆς τῶν Γραικῶν αὐτοκρατόρων, καὶ ήτυρχνίας τῶν εὐγενῶν ἐμπρόδιζε τοὺς χωρίκους νὰ προσκολλώνται εἰς τοὺς ήμιτινεξαρτήτους, ἡγεμόνας τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τοῦ κράτους ἀπέναντι τούτων δὲ λαδὸς τῆς Τραπεζοῦντος ἐμεψιμοίρει πικρῶς κατὰ τῆς χαυνότητος τοῦ αὐτοκράτορός του, καὶ ή πόλις δὲν ηθελε περισσότερον ὑποφέρει ἐὰν ἔξι ἐφόδους ἐκυριεύετο.

Εἰν̄ ἐκτὸς ἡμεριδοίας δὲ άν ή Τραπεζοῦς ὑπερηφενίζετο ὑπὸ ἀνδρὸς γενναίου, οὗτος δὲ ἡγεμὼν τῆς Αλβανίας Σκενδέρβης, δὲ Μωάμεθ ἡθελεν ἀναγκασθῆ νὰ λησῃ τὴν πολιορκίαν διὰ νὰ τὴν ἀναβάλῃ εἰς τὸ προσεχὲς, ἥτιν ἐπέμενε, προκεχωρημένης οὔσης τῆς ὥρας τοῦ ἔτους, εἰς τὴν ἐπιχείρησιν του, ἡδύνατο νὰ ὑποστῇ ἦταν τινὰ, ὡς ἐκείνην τὴν δύοιαν ὑπέστη ἀλλοτε πρὸς τοῦ Βελιγραδίου. Ολίγας ἑδομάδας μετέπειτα δὲ θωμανικὸς στόλος ὑπεχρεύετο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἀνοικτὸν δρόμον τῆς Τραπεζοῦντος, καὶ δὲ ξειμῶν καθίσταται ἀνέφικτον τὴν προμήθειαν ζωοτροφιῶν εἰς τὸν στρατὸν διὰ θαλάσσης, ἐνῷ άν ηθελε γὰρ πορίζηται τοιαύτας ἀπὸ τῶν δρέων, ηθελε προκαλέσει τὴν ἔχθραν τῶν δρεινῶν καὶ διακόψει πᾶσαν σύγκαινωνίαν διὰ ξηρᾶς. Οἱ Σουλτάνος ἔβλεπε καὶ ἐνός δλας αὐτὰς τὰς δυσκολίας ἀετεῖ άν δὲ Δαυὶδ ἀπορρίπτων τὴν περὶ παραδόσεως πρότασίν του, ηθελεν ἀρκεσθῆ νὰ τῷ πληρώσῃ ἐτησίως φόρον τινα, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲ Μωάμεθ ἡθελεν ἐνδώσει. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐκπλαγῷμεν διότιοι Γραικοι κατηγόροισιν ἐπὶ προδοσίᾳ τὸν πρωτοθέστιάριον Γεώργιον, ὅστις ἔξα-θέλφος ὅν τοῦ Μαχμούτ πασᾶ, διοικητοῦ τῆς περιόδης μοίρας τοῦ Θεωμαχικοῦ στρατοῦ, ἔζηλεν χθονόπως δικτύαγματευθῆ τὴν παραδοσιν.

Οἱ Μωάμεθ Β' διηλθε ἐπὶ τὴν χερῶν εἰς Τραπε-

ζοῦντά. Ή ἐσωτερικὴ διοίκησις τῆς σπουδαιίας ταῦτης κατακρήσεως, ἡτις ἐσχημάτιζε στεθμὸν προχειρομένον ἐν τῷ μέσῳ λαῶν ἀκόμητον ἔχθρικῶν, ἀπῆτε σπουδίαν μέριμναν πρὸς ματαίωσιν πάσης ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν ἐπικνεστάσεως. Οἱ Μωάμεθ δὲν ἀντέρχει ἀν ή πολιτική του ἡτο ἀπάνθρωπος, ἡρκει μόνον νὰ ἔνε συντελεστική. Δεῦ ἐπέτρεψεν εἰμὴ εἰς τὸ τρίτον τῶν κατοίκων Χριστιανῶν, καὶ μάλιστα εἰς τὸ τρίτον τῶν κατωτέρων ταξεων, νὰ μείνωσιν εἰς τὴν Τραπεζοῦντα, καὶ τῷ προσδιώρισεν ὡς τόπον διαμονῆς τὸ προστειον τοῦ Αγίου Φιλίππου ἐκεῖθεν τοῦ ἵπποδρομίου, οἱ δὲ πλούσιοι Γραικοί, οἱ Κακασιται καὶ ἐν γένει ή ἀριστοκρατία διετάχθη νὰ μεταβῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν· οἱ ἐπίλοιποι κάτοικοι διεμοράσθησαν ως σκλήδονοι μεταξὺ του Σουλτάνου καὶ τῶν στρατιωτῶν του. Πάντες οἱ νέοι τῶν ἐπισήμων οἰκογενειῶν, οἱ ἐπὶ καλλονῆ διεκρινούμενοι, κατεκλείσθησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα, δικτακοσίοι δὲ Χριστιανοὶ κατηριθμήθησαν εἰς τὰ τάγματα τῶν γιενιτζέρων, καὶ οἱ οἰκοι τῶν ἐκπατρισθέντων Τραπεζοῦντίων διενεμήθησαν εἰς Οὐθωμανικὴν ἀποικίαν ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Ἀζαπῶν· Επὶ πολλὰ ἔτη οὐδεὶς χριστιανὸς εἶχε τὴν ἀδειαν νὰ διέλθῃ τὰς δύο στενάς γεφύρας, τὰς ἐρειμένας εἰς τὰς δύο μεγαλοπρεπεῖς φάραγγας, αἵτινες χρησιμεύουσιν ως γιγαντιαῖοι χάνδακες, εἴς δῶν συγκρατίζεται ή τράπεζα ἐκεῖνη, πάρ’ ής ή Τραπεζοῦς ἔλαβε τὸ ὄνομά της. Ή ἀκρόπολις ἐδέχθη φρουρὰν γιενιτζέρων, καὶ τὰ ἀνάκτορα τῶν αὐτοκρατόρων κατέστησαν διατήτηρα ἐνδε πασᾶ, δοτεῖς ἀπὸ τὰ ὑψός του ἄρτι ὑπὸ Ιωάννου τοῦ Δ. κτισθέντος πύργου κατώπιτες τὸ ἀμφιθέατρον, ἐν τῷ δποίω ἀπεβίωσεν δὲ Ιωάννης Α', γυμνικόμενος εἰς τὸ παίγνιον τοῦ Τζουχάν.

Οἱ ἐκθρονισθεῖς αὐτοκράτωρ Δαῦΐδ δὲν ἀπήλαυσεν ἐπὶ πολὺ τὴν ἀνάπτωσιν, τὸ γέρας ἐκεῖνο τῆς ἀτερίας του. Επὶ τινα ἔτη τῶν ἀφησαν νὰ ζήσῃ ἐν εἰρήνῃ εἰς Μαυρόνορος, πλησίον τῶν Σερβῶν, εἰς τὰς γαίας αἵτινες τῷ παρεχωρήθησαν εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἀπολεσθείσης; αὐτοκρατορίας του, ἐπειτα μιᾷ τῶν ἡμέρων τὸν συνέλαχον ἐν ὀνόματι τοῦ Σουλτάνου καὶ τὸν μετέφερον μετὰ πάστης τῆς οἰκογενείας του εἰς Κωνσταντινούπολιν, καθόσον δὲ Μωάμεθ τὸν ὑπώπτευεν ως διατέρεφνον τα σχέσεις πρὸς τὸν Οὐζούν Χασάν. Επηρέζης δὲ τὰς ὑπονοίας του ἐπιστολή τις τῆς ὥραίς, Αἰκατέρινης πρὸς τὸν θειόν της Δαυὶδ, δὲ ή τὸν παρεκάλει νὰ τῇ πέμψῃ ἐνα τῶν ἀδελφῶν ή τῶν

Ξεχέλφων της ὅπως ἐκτραφῇ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ συ-
ζύγου της. Ή ἐπιστολὴ αὕτη συλληφθεῖσα ὑπῆρ-
χεν ἡ ἀπώλεια ὅλης τῆς οἰκογενείας τοῦ μεγάλου
Κομνηνοῦ. Άμα διακούει ἔφθισεν εἰς Κονσταντί-
νοπόλιν τὸν ἄρρεναν καὶ ἐκλέξῃ μεταξὺ τῆς ζωῆς
καὶ τῆς ἀλλαξιοθρησκείας ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπέβρυψε
πάσαν πρότασιν ἀλλαξιοθρησκείας καὶ ἀπέθανε
μετὰ τῶν ἑπτὰ υἱῶν καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ του Ἀλε-
ξίου. Μόνος δὲ τελευταῖος υἱός του Γεώργιος, ὃν
ἀπεκάριεσαν τῆς λοιπῆς οἰκογενείας καὶ ἤναγκα-
σαν νὰ γίνη Μουσουλμάνος, ἔμεινεν ἐπὶ τινὲς χρό-
νους, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐφονεύθη μετ' οὐ πολὺ, τῷ
φόβῳ μὴ ξθελεῖ διεκδικήσει ἐνούμενος μετὰ τῶν
Τουρκομάνων τὰ ἐπὶ τῆς Τραπεζοῦντος κληρονο-
μικὰ αὐτοῦ δικαιώματα. Τὰ σώματα ὅλων ἐκεί-
νων τῶν δυστυχῶν ἐξῆριθμοσαν ἀταφα, ἐκτὸς τῶν
τειχῶν τῆς πρωτεύουσας καὶ ξθελον γίνει βορὰ
κυνῶν, εἰμὴ ή αὐτοκράτειρα Ἐλένη δὲν ξρήστο
μετημφιεσμένη νὰ τὰ φυλάξῃ ἐν ὥρᾳ ἡμέρας καὶ
νὰ τὰ ἐνταφιάσῃ τὴν νύκτα βοτηθουμένη ἀπὸ τινὰς
φίλους καὶ πιστοὺς ὑπηρέτας της. Ή χήρα αὐτῆς
τοῦ αὐτοκράτορος ἦτο ἀκόμη νεαρά, δι' ὅπερ κα-
τεκλείσθη ἐν τῷ σεραγίῳ, ἔνθα μετ' οὐ πολὺ ἐ-
ξεμέτρησεν ἐκ λύπης τὸ ζῆν. Ἡρόη μὲν τοις τοις
Οἱ Γραικοὶ κάτοικοι τῆς Τραπεζοῦντος οὐδέπο-
τε ἀνένυψαν ἐκ τῆς πληγῆς θνή Μωάρεθ δέ Β' τοῖς
κατέφερεν, οὐδ' ἀπαντᾷ τις ἐν αὐτῇ ἐκγόνους τῶν
ἀρχαίων αὐτῆς οἰκιστῶν. Αἱ τετρακόσιαι οἰκογέ-
νειαι, αἵτινες κατοικοῦσσε ἡμέρον τὰ προάστειά της
ἡλθον ἐκ τῶν παρακειμένων ἐπαρχιῶν κατὰ τὸ
νεάστημα τῶν δύο τελευταίων αἰώνων. Ἀλη-
θεῖς ἀπόγονοι ἐκείνων εὑρίσκονται μεταξὺ τῶν
ἀπαριθμένων τῶν Μωκμεθκνισιδῶν, διότι μέγα
μέρος τῶν δρεινῶν τῆς Κολχίδος ἐγένοντο δικαδοὶ^{τοῦ}
τοῦ Κορκνίου καὶ συνεμίχθησαν μετὰ τῶν ἄλλων
Μουσουλμάνων τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ἀλλ' οἱ
κάτοικοι διαφόρων μερισμάτων διετήρησαν ἐντὸς
τῶν οἰκογένειῶν των τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν
καὶ ἔμειναν ἐπὶ τέσσαρας αἰώνας πιστοὶ εἰς αὐ-
τὴν. (α) Εἰς τοιούτην τὴν περιπτώσεαν τοῦ Κορκνίου τῶν καὶ
ΤΕΛΟΣ.

πονηθεῖσαν ἵνα γε τέλος οὐτοί τοι νέψαι
τὰ τρία οὐ τίνει τοι τὸν εἰδώλον τοῦ πατέρου σου
πανταχοῦ τούτο τοῦτο γενναποτεστατον γενετικόν
(α). Τὸ ἀρθρον τοῦτο ἐλάσσονεμένον τῆς ἐν τῇ Revue
Britannique κατ' ἐπιτομήν μεταφράσεως τοῦ ἀξιολόγου
συγγράμματος τοῦ παρ' ἡμῖν πεπαίδευμένου Κυρίου Φίν-
λευ, ἐπιγραφομένου « La Grèce ou Trébizonde au
moyen age. »

ВІВЛІОГРАФІА.

Κατ' αὐτὰς ἐδημοσιεύθησαν τρία τέσσαρα βιβλία, τὸ δὲ κατόπι τοῦ ἄλλου, περὶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν στρεφόμενα. Τὴν σύγχρονον τούτων ἐμφάνισιν θεωροῦντες ὡς καλὸν σημεῖον τῆς ιστορίας τὰ πάτρια ἐπιτεροφθῆς, ἀφ' ὧν δὲν ἔπειρε ποτὲ νὰ μακρυνθῶμεν, λέγομεν, πρὸς ἐκφρασιν τῆς ἡμετέρας εὐχαριστήσεως μᾶλλον παρὰ πρὸς απίλυσιν καὶ κρίσιν τῶν βιβλίων, διλγας λέξεις τερπὶ ἑνὸς ἐκάστου αὐτῶν.

Α'. Τὸ Οὐμηρικὸν Κάτημα, ἦτοι ἱστορία τῶν
Ουμηρικῶν ἐπῶν, πραγματεία Ἀγγέλου Σ. Βλάχου,
μηματάρχου ἐν τῷ θιβουργείῳ τῶν ἑκκλησιαστι-
ῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, βραχεύθεντα
ν τῷ Ρόδοκανκκείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ τοῦ
1865. Ἐν Αθήναις, τύποις καὶ δικτύῳ Ἰω. Ἀγ-
γελοπούλου 1866. (εἰς 80^η σελ. τ'. καὶ 179.)

Τὸ βιβλίον τοῦτο δὲν πρόκειται νὰ τὸ κρίνω-
εν ἡμεῖς, ἀφοῦ ξῆδη ἐκρίθη καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τρι-
ελοῦς ἐπιτροπῆς καθηγητῶν. Ήμεῖς ἐκφράζομεν
όνον τὴν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως του σχηματισθεῖ-
αν πεποιθούσιν μας, ὅτι θέλει γίνει εὐχάριστον
ἀνάγνωσμα εἰς ὅσους τὸ λάθουν εἰς χείρας· διότι
νῷ εἶναι εὐφυῶς καὶ κομψῶς γεγραμμένον, ἔχει
αἱ κατὰ τὰ πλεῖστα μέρη του εὐσυνόπτως τὴν
λην διατεταγμένην, ὥστε νὰ μὴ ἐλλιγηθεῖσιν ὁ
ὓς φιλολογικὲς μελέται ἀσυνείθιστοι ἀναγνῶσται.
Ἐν μόνον παρατηροῦμεν, ἐκ προκλήσεως αὐτοῦ
οῦ συγγραφέως ἐν τῷ προλόγῳ θαξεύομενοι,
τι δὲν εἶναι καλὸν ν' ἀφήῃ ἐν δευτέρᾳ ἐκδόσει
οῦ βιβλίου ὡς ἔχουσι τὰ ὅχι διλίγχι ἐκεῖνα εἰς
ἴένας γλώσσας χωρία, τὰ δποτε ἐ-έβαλεν ἐν τῇ
ιυνεγείᾳ του κειμένου του, ἀλλ' ἡ νὰ τὰ μετα-

οράση, ή γὰ τὰ καταβολήσης ὡς ἔχουσιν εἰς τὰς
τημειώσεις. Οὕτω γίνεται τὸ βιβλίον εὐκατα-
ληπτότερον εἰς πλείονας τάξεις ἀναγνωστῶν, ο-
τοίων εἰν' εὐχῆς, ἔργον νὴ τύχη, ἀφοῦ θέμα τὸ
εὐγάλως διαφέρον πάντας Ἑλληνας γραμμάτων
γευσάμενον, καὶ ἀφοῦ ἀλλο βιβλίον ὅμοιον, ὅσον
ἡξέντορμεν, δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν γλώσσαν μας
παρὰ μόνον ἐν τῷ 1859 ἐν Κωνσταντινουπόλει
ἐκδοθὲν μετάφρασμα ὑπὸ Πέτρου Ἐξακούστου,
τὸ διόπιον ὅμως εἶναι πολὺ ξεπεσμένον πρᾶγμα.

Β'. Τῶν παρὰ Εενοφῶντι διορθωτέων μέρος δεύτερον ὅπδ' Ἰωάννου Πανταζίδου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφεῖου Ἀγ. Καναρίων, 1866. (εἰς 8ον σελ. κεφ. καὶ 68). Σελίση ἡντεῖς ἀναρτήθησαν.